

Saostus- ja umpikaivolietteiden kuljetusjärjestelmä

ES ymplk 05.11.2024 § 127

Forssan jätelautakunta on 16.10.2024 päättänyt, että kaikissa jätelautakunnan alueen kunnissa (mm. Eura, Huittinen ja Säskylä) siirrytään saostus- ja umpikaivolietteiden kuljetuksessa jätelain 36 §:n mukaiseen kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen. Päätöksen mukaan ei voida todeta, että jätelain edellytykset jatkaa nykyistä kiinteistön haltijan jätteenkuljetusta täytyisivät.

Kunnan järjestämässä kuljetuksessa jokaiselle kiinteistölle voidaan järjestää jätelain mukainen jätteen keräys ja kuljetus ja varmistua, että jätehuoltomääräyksiä noudatetaan. Muutos lisää jätevesijärjestelmien tyhjennyksiä sekä lietteen kuljetusta ja käsittelyä toimialueella. Muutoksen voidaan siten olettaa synnyttävän uusia työpaikkoja. Maksujen ja tyhjennystiheyden osalta kiinteistöt pääsevät muutoksen myötä tasavertaiseen asemaan, millä on merkitystä kansalaisten tasavertaisen kohtelun näkökulmasta. Tulevan alueittaisen kilpailuttamisen myötä jätteen kuljetus pystytään suunnittelemaan ja toteuttamaan logistisesti järkevästi.

Kuljetusjärjestelmäselvityksen mukaan jätevesijärjestelmien huollon laiminlyöntien vuoksi saostus- ja umpikaivojen tyhjennykset toteutuvat nykyjärjestelmässä huonosti. Mm. Eurassa, Huittisissa ja Säskylässä yli puolet kaivoista jäi v. 2020-2022 tyhjentämättä jätehuoltomääräysten tarkoittamina määräaikoina. Tällä on suuri haitallinen merkitys maastoon, ojiin ja vesistöihin johdettavan jätevesikuormituksen osalta.

Etelä-Satakunnan ympäristölautakunta on antanut asiassa lausunnon 21.5.2024.

Forssan jätelautakunnan päätös ja asiaa koskeva kuulutus ovat esityslistan oheismateriaalina.

Lisätietoja	Ympäristöpäällikkö Jukka Reko, puh 044 3320 492
Esittelijä	Ympäristöpäällikkö Jukka Reko
Päätösehdotus	Etelä-Satakunnan ympäristölautakunta merkitsee Forssan jätelautakunnan päätöksen tiedokseen.

Keskustelun kuluessa Päivi Peltonen esitti, että Etelä-Satakunnan ympäristölautakunta valittaa Forssan jätelautakunnan tekemästä saostus- ja umpikaivolietteiden kuljetusjärjestelmäpäätöksestä. Matti Forsman kannatti ehdotusta.

Koska oli tehty esittelijän päätösehdotuksesta poikkeava esitys, jota oli kannatettu, lautakunta äänesti näiden kahden ehdotuksen välillä. Peltosen esityksen kannalla olivat Kalle Juusela, Eija Helander-Nieminen, Vesa Kollin, Matti Forsman, Raimo Ali-Raatikainen, Jari Mäkinen ja Päivi Peltonen. Esittelijän ehdotusta ei kannattanut kukaan. Näin ollen päätökseksi tuli Peltosen vastaehdotus äänin 7-0.

Päätös	Etelä-Satakunnan ympäristölautakunta päättää valittaa Forssan jätelautakunnan tekemästä saostus- ja umpikaivolietteiden kuljetusjärjestelmäpäätöksestä.
--------	---

Perusteluina esitetään, että päätöksen perustelut olivat ohkaisia ja tarkoitushakuisia ja että nykyinen järjestelmä toimii hyvin. Nykyisessäkin järjestelmässä pystytään valvomaan tyhjennyksiä, sillä jokainen yrittäjä voi raportoida tekemistään tyhjennyksistä. Huoltovarmuuden ja alueen elinvoimaisuuden kannalta on tärkeää, että tyhjennyspalveluja tarjoavia yrityksiä on useita. Lautakunnan mielestä nykyinen järjestelmä täyttää Jätelain 37 §:n mukaiset ehdot. Tehdyssä selvityksessä ei ole riittävästi kartoitettu nykytilannetta ja siinä on liioiteltu epäkohtia.

=====

ES ymplk 21.01.2025 § 11
387/11.02.03/2024

Forssan jätelautakunta on antanut valituksesta lausunnon Hämeenlinnan hallinto-oikeudelle. Hallinto-oikeus pyytää lausunnosta Etelä-Satakunnan ympäristölautakunnan selitystä. Forssan jätelautakunnan lausunto kuuluu seuraavasti:

”Etelä-Satakunnan ympäristölautakunta on valittanut Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen Forssan kaupungin jätelautakunnan päätöksestä saostus- ja umpisäiliölietteiden kuljetusjärjestelmästä (16.10.2024 46 §). Valituksen perusteluna esitetään, että Forssan kaupungin jätelautakunnan päätöksen perustelut olivat ohkaisia ja tarkoitushakuisia ja että nykyinen järjestelmä toimii hyvin.

Jätelain 36 § (2021/714) mukaan kunnan on järjestettävä kiinteistöittäinen jätteenkuljetus. Tästä voidaan poiketa, mikäli voidaan todeta, että jätelain 37 § ja 41 § mukaiset edellytykset täyttyvät. Valituksessaan Etelä-Satakunnan ympäristölautakunta esittää, että alueella täyttyvät jätelain 37 §:n mukaiset ehdot.

Toimialueesta tehdystä kuljetusjärjestelmäselvityksestä käy ilmi, että toimialueella viemäriverkoston ulkopuolelle jäävistä kiinteistöistä 38 % on liittynyt saostus- ja umpisäiliölietteiden osalta järjestettyyn jätteenkuljetukseen. Jätelain (2021/714 35 §) mukaan kiinteistöittäisessä jätehuollossa tulee noudattaa kunnan jätehuoltomääräyksiä. Toimialueen jätehuoltomääräysten mukaisesti jätevesijärjestelmä vakituiseen asumiseen tarkoitettulla kiinteistöllä tulee tyhjentää vähintään vuoden välein ja vapaa-ajan asumiseen tarkoitettulla kiinteistöllä kolmen vuoden välein. Selvityksen mukaan jätehuoltomääräysten mukainen jätevesijärjestelmän tyhjennys ei ole toteutunut Akaassa 34 %, Eurassa 52 %, Forssassa 71 %, Huittisissa 59 %, Humppilassa 70 %, Jokioisissa 55 %, Koskella TI 55 %, Loimaalla 56 %, Oripäässä 61 %, Punkalaitumella 78 %, Sastamalassa 69 %, Somerolla 52 %, Säkylässä 44 %, Tammelassa 85 %, Urjalassa 71 % ja Ypäjällä 73 % viemäriverkoston ulkopuolelle jäävistä kiinteistöistä.

Toimialueesta tehdystä kuljetusjärjestelmäselvityksestä käy ilmi, että useiden laskelmien perusteella toimialueella syntyy asumisen jätevesilietteitä n. 59 000 m³-159 000 m³. Jätevedenpuhdistamojen vastaanottaman lietteen määrä vuonna 2022 oli 44 759 m³. Järjestetyn jätteenkuljetuksen liittymisprosentin perusteella, vastaanotettu liettemäärä vastaa noin 38 prosenttia alueen kiinteistöistä. Näiden tietojen perusteella voidaan arvioida, että todellinen alueella asumisessa syntyvän jätevesilietteen määrä asettunee 110 000 m³ paikkeille. On kuitenkin ilmeistä, merkittävä määrä asumisessa syntyvistä jätevesilietteistä käsitellään muulla tavalla kuin kuljettamalla jätevesijärjestelmästä tyhjennetty liete jätehuoltomääräysten mukaiseen vastaanottopaikkaan. Ottaen huomioon arviot liettemääristä, joita ei kerätä kiinteistöiltä ja

kuljeteta toimialueelle osoitetuille jätevedenpuhdistamoille, aiheutuu jätevesien johtamisesta maaperään ja vesistöön tai muusta määräysten vastaisesti käsittelystä kohtuullista haittaa niin terveydelle kuin ympäristölle. Myös hallituksen esityksessä (40/2021) todetaan, että alueilla, joilla on siirretty saostus- ja umpisäiliölietteiden kuljetuksessa kunnan järjestämään kuljetukseen, on muutoksen yhteydessä huomattu, että epäasianmukainen lietteiden käsittely on kiinteistön haltijan järjestäessä kuljetuksen verrattain yleinen ilmiö, joka voi aiheuttaa merkittävän pinta- ja pohjavesien pilaantumisriskin.

Toimialueesta tehdystä kuljetusjärjestelmäselvityksestä käy ilmi, että toimialueen kaikissa kunnissa jätevesijärjestelmiä tyhjentää useampi kuin yksi kuljetusyritys, minkä tulisi taata kaikille kiinteistöille vapaus valita palveluntarjoaja. Selvityksestä käy ilmi, että tästä huolimatta toimialueella sijaitsee kiinteistöjä, joille palvelua on tarjonnut vain yksi kuljetusyritys, minkä vuoksi kuljetusjärjestelmän kattavuudessa voidaan katsoa olevan puutteita. Selvityksestä käy myös ilmi, että kaikkien kuljetusyritysten laskuissa ei ole eroteltu lietteiden käsittelymaksua muista kustannuksista. Käsittelymaksun osuus palvelun hinnasta tulisi olla toimialueen jätemaksutaksan mukainen kaikissa kuljetuksissa ja tämä näkyä asiakkaan laskulla (2021/714 85 §). Näin ollen, ei voida todeta, että toimialueen asiakkailta on tasapuolinen mahdollisuus vertailla palvelujen hintoja.

Toimialueesta tehdystä kuljetusjärjestelmäselvityksestä käy selkeästi ilmi, että jätelain asettamat ehdot kiinteistön haltijan järjestämälle jätteen kuljetukselle saostus- ja umpisäiliölietteiden osalta eivät täyty. Huomioitavaa on, että kunnan ei kuitenkaan ole valittava kiinteistön haltijan järjestämää jätteenkuljetusta siinäkään tapauksessa, että jätelain 37 § ja 41 § mukaiset edellytykset täyttyvät. Kunta voi aina päättää siirtymisestä kunnan järjestämään jätehuoltoon, koska se on jätelain mukaisesti ensisijainen tapa järjestää jätehuolto (2021/714 36 §).

Valituksessaan Etelä-Satakunnan ympäristölautakunta esittää, että nykyisessäkin järjestelmässä pystytään valvomaan tyhjennyksiä, sillä jokainen yrittäjä voi raportoida tekemistään tyhjennyksistä. Toimialueesta tehdystä kuljetusjärjestelmäselvityksestä käy ilmi, että viranomaisen jätevesiin varatuista resursseista merkittävä osa kohdistuu joko kokonaan puuttuvien tai puutteellisten jätteenkuljetustietojen käsittelyyn. SIIRTO-rekisterin käyttöönotto ei ole vähentänyt tätä työtä, koska rekisteriin on mahdollista jättää puutteellisiakin tietoja. Viranomainen on myös joutunut tekemään ELY-keskukselle valvontapyyntöjä puuttuvista jätteen kuljetustiedoista. Viranomaisen tiedonsaanti ei ole riittävän sujuvaa. Valituksessaan Etelä-Satakunnan ympäristölautakunta esittää, että huoltovarmuuden ja alueen elinvoimaisuuden kannalta on tärkeää, että tyhjennyspalveluja tarjoavia yrityksiä on useita. Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa toimialueella toimii edelleen useita yrityksiä. Jätelain 36 pykälän (2021/714) mukaisesti kunnan on kiinteistöittäisten jätteenkuljetuspalvelujen hankintoja suunnitellessaan tehtävä markkinakartoitus. Tarjouspyynnössä jätteenkuljetuspalvelujen kesto on määriteltävä sekä hankinnat ajoitettava siten, että kaiken kokoisilla yrityksillä on mahdollisuudet osallistua tarjouskilpailuihin. Kuljetushankinnat on kilpailutettava osiin jaettuina siten, että useampi kuin yksi yritys voidaan valita palvelun tuottajaksi. Jakamisvelvoitteesta voidaan poiketa vain, jos jakaminen heikentäisi merkittävästi hankinnan kustannustehokkuutta tai muusta vastaavasta, hyvin perustellusta syystä. Poiketen siitä, mitä julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain 146 §:n 2 momentin 2 kohdassa säädetään, edellä tässä pykälässä tarkoitettu hankinnan jakamatta jättäminen voidaan saattaa markkinaoikeuden käsiteltäväksi valituksella.

Valituksessaan Etelä-Satakunnan ympäristölautakunta toteaa, että tehdyssä selvityksessä ei ole riittävästi kartoitettu nykytilannetta. Selvitystyössä on käytetty lähdeaineistona jäteyhtiön asiakasrekisteristä saatuja kiinteistöjä koskevia tietoja, toimialueen kuntien rekisterejä viemäriverkostoon liittyneistä kiinteistöistä, jätehuoltoviranomaisen asianhallintajärjestelmän kiinteistökohtaisia tietoja, kuljetusyritysten viranomaiselle toimittamia jätteenkuljetustietoja, jäteyhtiön maksuunpanoluetteloja ja SIIRTO-rekisterin tietoja. Kattavan selvityksen laatimiseksi työhön kerättiin tietoa jätteenkuljettajille, viranomaisille, jätevedenpuhdistamoille ja kiinteistön omistajille suunnattujen kyselyiden ja haastattelujen avulla. Kuljetusyrityksille suunnattu kysely toimitettiin kuljetusyrityksille, jotka ovat raportoineet vuosien 2020–2022 aikana kuljettaneensa saostus- ja umpisäiliölietteitä toimialueen kunnissa. SIIRTO-rekisteristä saatavista tiedoista tarkistettiin, onko muiden kuljetusyritysten toimesta raportoitu saostus- ja umpisäiliölietteiden kuljetuksia toimialueen kunnissa. Kysely lähetettiin näiden tietojen pohjalta yhteensä 42 kuljetusyritykselle. Näistä kolme yritystä ilmoitti, ettei vastaa kyselyyn, koska toiminta on loppunut tai on vähäistä. Kyselyyn vastanneita yrityksiä oli vain 12 siitäkin huolimatta, että vastauksia kyselyyn pyydettiin myös kuljetusyritysten edunvalvojan, SKAL Ympäristöyritykset ry, kautta. Selvitystyössä on näin ollen käytetty parasta saatavilla olevaa tietoa. Lähdeaineiston pohjalta on laadittu nykytilaselvitys toimialueen kuljetusjärjestelmästä ja yhteenvedona tuotu esille, miten kuljetusjärjestelmän puutteet olisivat korjattavissa.”

Lisätietoja Ympäristöpäällikkö Jukka Reko, puh 044 3302 492

Esittelijä Ympäristöpäällikkö Jukka Reko

Päätösehdotus Etelä-Satakunnan ympäristölautakunta pitää Forssan jätelautakunnan lausunnossa mainittuja perusteluja oikeina ja asiantuntevina. Ympäristölautakunta päättää peruuttaa valituksensa.

Samalla ympäristölautakunta toteaa, että on valitettavaa, että 42 kuljetusyrityksestä vain 12 vastasi kuljetusjärjestelmäselvityksen kyselyyn.

Keskustelun kuluessa Päivi Peltonen esitti, että Etelä-Satakunnan ympäristölautakunta ei peruuta valitustaan. Vesa Kollin kannatti ehdotusta. Muutosehdotus perusteluineen muotoiltiin kokouksessa ja luettiin lautakunnan jäsenille. Koska oli tehty esittelijän päätösehdotuksesta poikkeava muutosesitys, jota oli kannatettu, lautakunta äänesti näiden kahden ehdotuksen välillä. Muutosesityksen kannalla olivat Kalle Juusela, Eija Helander-Nieminen, Vesa Kollin, Matti Forsman, Raimo Ali-Raatikainen, Jari Mäkinen ja Päivi Peltonen. Näin ollen päätökseksi tuli muutosehdotus äänin 7-0.

Päätös Lausunnon antaminen Hämeenlinnan hallinto-oikeudelle Forssan kaupungin jätelautakunnan päätöksestä saostus- ja umpisäiliölietteiden kuljetusjärjestelmästä

Etelä-Satakunnan ympäristölautakunta pitäytyy tekemässään valituksessa ja korostaa, että nykyinen järjestelmä toimii hyvin ja asiakkaat ovat olleet siihen tyytyväisiä. Ei ole tarkoituksenmukaista perustaa alueelle uutta monopolia ja viedä kiinteistönhaltijoilta valinnanvapaus. Forssan jätelautakunta mainitsee lausunnossaan, että useiden laskelmien perusteella toimialueella syntyy asumisen jätevesilietettä n. 59 000 m³ – 159 000 m³. Vaihteluväli on melkoinen eikä sen perusteella pystytä luotettavasti osoittamaan tilannetta Etelä-Satakunnan ympäristölautakunnan alueella.

Forssan kaupungin jätelautakunnan päätös perustui selvitykseen, joka on kunnallisen jätetoimijan palveluksessa olevan henkilön tekemä opinnäytetyö. Selvitys väristää tilannetta asumattomien ja vapaa-ajankiinteistöjen osalta.

Kuntien väkimäärä maaseudulla pienenee vääjäämättä muuttoliikkeen ja väestönkehityksen seurauksena- Täällä on paljon vajaakäytössä olevia tai kokonaan käyttämättä olevia mm. perikuntien omistuksessa olevia vakituisia- ja loma-asuntoja. Ne kuitenkin maksavat kuntaan kiinteistövero ja useat kiinteistöt sijaitsevat yksityisteiden varrella maksaen lisäksi mm. yksityistiemaksuja. Jos em. kuljetusjärjestelmä siirtyy kunnan järjestämäksi tietää se kiinteistöille lisäkustannuksia, sillä hallinnolliset kustannukset (kilpailutukset, sopimushallinta jne.) laskutetaan asiakkaita.

Etelä-Satakunnan ympäristölautakunta ymmärtää hyvin, miksi kuljetusjärjestelmäkyselyyn vastasi 42 yrityksestä vain 12. Byrokratia kasvaa kasvamistaan ja yrittäjät alkavat olla todella turhautuneita nykymenoon. Sama pätee heidän asiakkaisiinsa eli kiinteistöjen omistajiin ja järjestelmän rahoittajiin. Tehty selvitys luo sellaisen kuvan, että toimialueen kiinteistöjen omistajat ovat epäluotettavia ja vastuuttomia. Toivomme, että Hämeenlinnan hallinto-oikeus päättää asian kiinteistöjen omistajien, nykyiseen järjestelmään tyytyväisten, hyväksi ja kumoaa Forssan jätelautakunnan 16.10.2024 tekemän päätöksen.